

A Study of Distinctions between Meaningfulness of Life and Happiness from the Point of View of Thaddeus Metz

Mahdi Sanei^{✉1} | Eynollah Khademi² | Amirhossein MansouriNouri³ | Mohsen Hosseini⁴

¹ Corresponding Author, Ph.D. Candidate of Philosophy and Theology, Shahid Rajaei Teacher Training University, Iran. Email: m.sanei@sru.ac.ir

² Professor of Philosophy and Theology Department, Shahid Rajaei Teacher Training University, Iran. Email: e_khademi@ymail.com

³ Ph.D. of Philosophy and Theology, Shahid Rajaei Teacher Training University, Iran. Email: amirhoseindoa@gmail.com

⁴ Ph.D. Candidate of Philosophy and Theology, Shahid Rajaei Teacher Training University, Iran. Email: hosseini.mohsen.s.1362@gmail.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received 30 July 2022

Received in revised form 20 September 2022

Accepted 26 September 2022

Published online 22 November 2023

Keywords:

Thaddeus metz, meaning of life, pleasure, happiness

ABSTRACT

Thaddeus Metz has tried to show that the meaning in life, like morality and happiness, is one of the normative categories of life and emphasizes the distinction between the meaning in life and happiness. According to Metz's definition, happiness consists of "positive experiences" and pleasure is basically connected with happiness. Why is happiness different from meaningfulness and what are their differences? These are the main questions that this article addresses. By searching in Metz's works, we can provide some witnesses and reasons why Metz makes a distinction between happiness and meaningfulness. According to Metz's view, happiness is related to the animal realm of the individual, while meaningfulness is related to the human realm, so that although pleasure can increase happiness, but it will not necessarily lead to meaningfulness increase. He makes six distinctions between happiness and meaningfulness; 1. The source of meaning is "relational", but the source of happiness is "intrinsic"; 2. The bearer of meaning is "action", but the bearer of happiness is "sensation"; 3. The greater impact of happiness from "luck" than meaningfulness; 4. The desire to "continue" the state of happiness, wanting "esteem" to be meaningful; 5. The possibility of happiness, only "during the lifetime" in contrast to the possibility of meaningfulness "posthumously"; 6. bias towards the future v lack of bias. Although Metz has mentioned six important distinctions between happiness and meaning, his statement is not comprehensive and other distinctions can be added to Metz's list.

Cite this article: Sanei, M.; Khademi, E.; MansouriNouri, A. & Hosseini, M. (2023). A Study of Distinctions between Meaningfulness of Life and Happiness from the Point of View of Thaddeus Metz. *Journal of Philosophical Investigations*, 17(43), 507-528. <https://doi.org/10.22034/JPIUT.2022.52791.3336>

© The Author(s).

<https://doi.org/10.22034/JPIUT.2022.52791.3336>

Publisher: University of Tabriz.

Extended Abstract

Thaddeus Metz has tried to show that the meaning in life, like morality and happiness, is one of the normative categories of life and emphasizes the differences between the meaning in life and happiness. According to Metz's definition, happiness consists of "positive experiences" and pleasure is basically connected with happiness. Why is happiness different from meaningfulness and what are their differences? These are the main questions that this article addresses. By searching in Metz's works, we can provide some witnesses and reasons why Metz makes a distinction between happiness and meaning. According to Metz's view, happiness is related to the animal realm of the individual, so that although pleasure can increase happiness, but it will not necessarily lead to meaningfulness increase.

The Reasons for Distinguishing Happiness and Meaning from Metz's Point of View

In total, the authors have found several witnesses and reasons for this distinction in Metz's works as follows:

1) Common Sense: In his analysis of the transcendent theory of animal nature, Metz considers the question of happiness to be a question of something subjective and considers the distinction between happiness and meaning to be self-evident by relying on the common sense. According to him, if an analysis distinguishes the question of what makes life meaningful from other normative questions such as what makes life moral or happy, it will be successful.

2) Considering the Two Natures in the Human Being's Structure: Animal and Human (Rational): From Metz's point of view, pleasure and the satisfaction of desires are related to the animal realm of a person, so that although pleasure can increase happiness, it does not necessarily increase meaning.

According to transcending the animal self theory, promoting one's own life, pleasure or desire satisfaction are not sufficient to confer meaning on one's life, for they are largely the domain of well-being (Metz1, 2007, 208)

3) The Creation of Two Terms "Unhappy Meaningfulness" and "Meaningless Happiness": According to Metz, talking about happiness and meaning implies different things; if it was not so, then talking about "unhappy but meaningful life" or "happy but meaningless life" would be contradictory, while this is not.

Metz gives reason to defend the non-identity between happiness and meaningfulness by creating two terms: "unhappy meaningfulness" and "meaningless happiness". Unhappy meaningfulness means the people whose lives are meaningful, while they are apparently devoid of happiness.

Differences between Happiness and Meaningfulness

Metz makes six distinctions between happiness and meaningfulness:

1) The Bearer of Meaning Is "Action", but the Bearer of Happiness Is "Sensation": Metz makes a distinction between the "bearer" of happiness and meaning on the one hand, and their "source" on the other hand. A bearer or containing is something that contains a category of good, such as pleasure or happiness or meaning; But the source is something that caused the creation of that category of good. He claims that happiness consists of certain "experiences" that are good in themselves, while a meaningful life is (mostly) made of certain "actions" that are good in themselves.

2) The Source of Meaning Is "Relational", but the Source of Happiness Is "Intrinsic": Metz concludes that what is the bearer of meaning is usually action, but some of the derived meaning logically depends on factors beyond the action, and this is what makes the difference between meaningfulness and happiness.

3) The Greater Impact of Happiness from Luck than Meaningfulness: How luck affects happiness and meaning in Metz can be explained in three ways:

A: The effect of luck on happiness

B: The effect of chance on meaningfulness

C: Luck has a greater impact on happiness than meaningfulness

4) The Desire to "Continue" The State of Happiness, Wanting "Esteem" To Be Meaningful: Metz believes that pleasurable experience, which is considered to be the basis of happiness, is something that we generally want to continue. In other words, in the state of happiness, there is a desire for continuity, while in meaningfulness, this is not necessarily the case, that is, it is not the case that human beings want the continuation of meaningful conditions.

“However, perhaps when it comes to your pleasant experiences, it is invariably appropriate for you (*pro tanto*) to desire that they continue, and invariably appropriate for you to desire (to some degree) that unpleasant one’s end.” (Metz1, 2009,15)

5) The Possibility of Happiness, only "During the Lifetime" in Contrast to the Possibility of Meaning "Posthumously": From the fact that happiness is "feeling" and meaningfulness is "action" and that happiness is "intrinsic" but meaningfulness is "relative", Metz concludes that happiness can exist only during life, while meaning of life, after the end of life, it can also increase:

If happiness is a function of positive experiences such as pleasant ones, then no more happiness is possible upon death.

“In contrast, since the meaningfulness of a life is partly a function of the consequences of one’s actions, and since the consequences of one’s actions can occur after one is dead, one’s life can become more or less meaningful even though one is no longer capable of action.” (Metz1, 2009:15)

6) Bias towards the Future V Lack of Bias: Metz's idea is that we have no desire for the future regarding the good things that cause a sense of honor and respect and also the bad things that are a source of shame, while we have a desire for the future in happiness, as Parfit's test also showed, so desire or lack of desire for the future was one of the distinctions between happiness and meaningfulness.

بررسی تمایزات معناداری زندگی و خوشبختی از دیدگاه تدئوس متز

مهدی صانعی^۱ | عین‌الله خادمی^۲ | امیرحسین منصوری نوری^۳ | سید محسن حسینی^۴

^۱ (نویسنده مسئول)، دانشجوی دکتری فلسفه و کلام، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، ایران. رایانامه: m.sanei@sru.ac.ir

^۲ استاد گروه فلسفه و کلام، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، ایران. رایانامه: e_khademi@sru.ac.ir

^۳ دکتری فلسفه و کلام، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، ایران. رایانامه: amirhoseindoa@gmail.com

^۴ دانشجوی دکتری فلسفه و کلام، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، ایران. رایانامه: hosseini.mohsen.s.1362@gmail.com

چکیده

اطلاعات مقاله

تدئوس متز کوشیده است تا نشان دهد که معنای زندگی مانند اخلاق و خوشبختی، یکی از مقولات هنجاری زندگی می‌باشد و بر تمایز معنای زندگی و خوشبختی تاکید دارد. با جستجو در آثار متز می‌توان چند شاهد و دلیل بر این که چرا متز میان خوشبختی و معناداری تمایز قائل می‌شود، ارائه کرد. به باور متز خوشبختی، به قلمرو حیوانی فرد مرتبط است در حالی که معناداری مربوط به قلمرو انسانی است. او شش تمایز میان خوشبختی و معناداری قائل می‌شود: (۱) حامل معناداری، «عمل» (کنش) است، ولی حامل خوشبختی «احساس» است؛ (۲) منشأ معنا «ارتباطی» است، ولی منشأ خوشبختی، «درونی و قائم به ذات» است؛ (۳) تاثیرپذیری بیشتر خوشبختی از مقوله شانس نسبت به معناداری؛ (۴) تمایل به «استمرار» وضعیت خوشبختی خواهان «افتخار عظیم» بودن معناداری؛ (۵) امکان پذیر بودن خوشبختی، فقط در «طول دوران زندگی» در مقابل امکان پذیر بودن معناداری «پس از مرگ»؛ (۶) تمایل به آینده در خوشبختی و فقدان یا کمی آن معناداری. اگرچه متز به شش تمایز مهم میان خوشبختی و معناداری اشاره کرده است، ولی بیان او جامع نیست و می‌توان بر فهرست تمایزات او، موارد دیگری نیز افزود.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۸

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۶/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۴

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۹/۰۱

کلیدواژه‌ها:

تدئوس متز، معنای زندگی، لذت، خوشبختی

استناد: صانعی، مهدی؛ خادمی، عین‌الله؛ منصوری نوری، امیرحسین و حسینی، سیدمحسن. (۱۴۰۲). بررسی تمایزات معناداری زندگی و خوشبختی از دیدگاه تدئوس متز،

پژوهش‌های فلسفی، ۱۷(۴۴)، ۵۰۷-۵۲۸. <https://doi.org/10.22034/JPIUT.2022.52791.3336>

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه تبریز.

مقدمه

درباره معنای زندگی تا مدت زیادی این بحث در میان فیلسوفان مطرح بوده است که آیا اساساً زندگی معنادار از یک زندگی اخلاقی یا یک زندگی توأم با خوشبختی متمایز است یا نه؟ بسیاری از فیلسوفان در گذشته همچون فلاسفه یونان باستان، قرون وسطی و فلاسفه قرن نوزدهم، از مفهوم معنای زندگی سخنی نگفته‌اند و در بطن مباحثی همچون سعادت و اخلاق این مساله هضم می‌شده است (بیات، ۱۳۹۴، ۲۳).

به تازگی تدئوس متز^۱ و سوزان ولف^۲ (بیات، ۱۳۹۴، ۲۳) کوشیده‌اند تا نشان دهند که معنای زندگی نیز مانند اخلاق و خوشبختی، یکی از مقولات هنجاری زندگی است و نمی‌توان آن را به اخلاق یا خوشبختی ارجاع داد؛ زیرا کاملاً ممکن است که فردی برخوردار از یک زندگی توأم با خوشبختی و رفاه باشد و در عین حال یک زندگی اخلاقی یا معنادار نداشته باشد یا فردی یک زندگی اخلاقی داشته باشد، ولی زندگی وی توأم با خوشبختی یا معنادار نباشد، یا یک زندگی معنادار (عجالتاً بپذیریم که یک زندگی معنادار یک زندگی هدفمند یا زندگی‌ای است که به مدد ارتباط با ارزش‌های اصیل معنا پیدا کرده یا سزاوار احترام عظیم شده است) داشته باشد، ولی اخلاقی یا توأم با خوشبختی نباشد. در واقع، با تفکیک میان سه مقوله هنجاری اخلاق، خوشبختی و معناداری بستر مناسبی برای نظریه پردازی درباره معنای زندگی فراهم شد و نویسندگان زیادی به نظریه‌پردازی درباره آن پرداختند (بیات، ۱۳۹۴، ۲۴).

گرت تامسون^۳ نیز معتقد است که اگر چه احساس خوشبختی و شادی، جزء اصلی زندگی خوب است، ولی پُر واضح است که چنین احساساتی در خوب بودن زندگی سهیم‌اند اما همه آن نیستند. به باور تامسون نظریه لذت^۴ که کیفیت برتر زندگی را منوط به داشتن حالات ذهنی^۵ لذت بخش می‌داند و نظریه میل که بنا بر آن، کیفیت بهبود یافته زندگی منوط به دست یافتن به آن چیزی است که آدمی می‌خواهد یا بدان میل دارد، هیچ کدام کامل نیست (تامسون، ۱۳۹۴، ۹۲).

متز برای دستیابی به نظریه‌ی موجه و قابل دفاع درباره معنای زندگی ابتدا سعی می‌کند تا معناداری را به عنوان مقوله‌ای مجزا و متمایز از خوشبختی مطرح سازد و از این رو نخست به تبیین تمایز این دو می‌پردازد. او در راستای پاسخ به این سوال که آیا انسان خوشبخت همان انسان برخوردار از زندگی معنادار است؟ درصدد پاسخ به سوالات چندی برمی‌آید همچون اینکه اساساً میان دو مقوله معناداری و خوشبختی چه رابطه‌ای است؟ میان این دو مقوله چه تمایزهایی هست که باعث می‌شود ما زندگی معنادار و زندگی برخوردار از خوشبختی را معادل هم ندانیم؟ ما در این مقاله، پس از اشاره‌ای مختصر به خوشبختی و معناداری، به وجوه تمایز این دو مقوله خواهیم پرداخت.

^۱ Thaddeus Metz، فیلسوف تحلیلی معاصر و استاد دانشگاه پروتوریا

^۲ Susan R. Wolf

^۳ Garrett Thomson

^۴ pleasure theory

^۵ mental states

دربارهٔ اندیشه‌های متز در خصوص معنای زندگی آثار متعددی تاکنون منتشر شده است به ویژه ترجمه‌هایی که از مقالات ایشان صورت پذیرفته است. درباره خوشبختی و تمایزاتی که با معناداری دارد نگارندگان تا کنون نوشته‌ای مشاهده نکرده‌اند لکن مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی دیدگاه تدئوس متز درباره خوشبختی و ارتباط آن با معنای زندگی» توسط نگارندگان نوشته شده و در آستانه انتشار می‌باشد. البته لازم به ذکر است در مقاله «ارزیابی نظریه تدئوس متز درباره معنای زندگی» اشاراتی به تمایز معناداری و لذت شده است. قبل از پرداختن به تمایزات خوشبختی و معناداری از دیدگاه متز، نخست به آشنایی اجمالی با این دو مقوله نزد متز پرداخته و پس از آن به وجوه تمایز آن دو خواهیم پرداخت. اینک در گام نخست به آشنایی اجمالی با مقوله خوشبختی از دیدگاه متز می‌پردازیم:

۱. خوشبختی

از نظر متز، خوشبختی چیزی است عمدتاً ذهنی که نزد انگلیسی زبانان معادل کلماتی مثل کامروایی^۱ یا رضایت^۲ می‌باشد. معمولاً کسانی که روابط متقابل و دوسویه دارند و یا کسانی که نگاه بیش از اندازه مثبت به خودشان و دنیا دارند در سطح بالاتری از آن برخوردارترند و کسانی که ایزوله و تنها هستند یا کسانی که نگاهی صحیح به واقعیت دارند کمتر از آن سهم می‌برند. منظور عموم مردم از خوشبختی، چیزهایی است مثل بودن در یک مهمانی، موفقیت در شغل، خوردن غذایی پر زرق و برق با محبوب، برنده شدن در یک ورزش رقابتی، گوش دادن به موسیقی خوب و داشتن یک رابطه جنسی فوق‌العاده (متز، ۲۰۰۹، ۱).

متز ضمن ابراز بی طرفی درخصوص اینکه تجربیات مثبت/ایجابی که تشکیل دهندهٔ خوشبختی هستند آیا در واقع مطلوب و مورد خواست فرد هم بوده‌اند یا نه؛ مهمترین نکته‌ای که در تعریف خوشبختی بدست می‌دهد این است که خوشبختی متشکل از تجربیات مثبت/ایجابی می‌باشد. وی می‌گوید:

آنچه مهم و کلیدی است آن است که خوشبختی کارکرد/تابعی از تجربیات مثبت/ایجابی^۳ است. تجربیاتی فکری یا فیزیکی، که به نحوی از انحا برای فرد مناسبند (متز، ۲۰۱۷، ۷).

به نظر متز نیز، اگر چه خوشبختی و معناداری دو مقولهٔ مختلف از امر خیر و خوبی هستند لکن میان آنها رابطه و پیوند تنگاتنگی برقرار است یعنی مثلاً برای اینکه فردی از معناداری در زندگی بهره‌مند باشد لااقل می‌بایست از حدی هرچند قلیل از خوشبختی بهره‌مند باشد یعنی آنقدر بدبخت و بی بهره از خوشبختی نباشد که بامدادان از خواب نتواند برخیزد. اینچنین فردی به باور متز، به معناداری هم نمی‌رسد. لذا رابطهٔ میان این دو مقوله رابطه‌ای دوسویه است به گفتهٔ وی «نه تنها فقدان خوشبختی از معناداری جلوگیری می‌کند، بلکه نبود معنا نیز می‌تواند از خوشبختی ممانعت کند» (متز، ۲۰۰۱، ۵). به عقیدهٔ متز برخی فلاسفه حتی یک گام پیشتر گذاشته و پیشنهاد کرده‌اند که معنا به مثابه خوشبختی (انفسی) است و صرفاً سبب آن یا نتیجهٔ آن نیست. بر اساس این دیدگاه، یک حال و وضعی برای

^۱ gratification

^۲ satisfaction

^۳ positive

شخص فقط در صورتی معنا دارد که از آن لذت می‌برد یا از آن راضی است (ولف، ۱۹۹۷) و یا پیامدهای آن لذتبخش‌اند. از این لحاظ حتی اگر کسی مشغول کاری است که فی‌الواقع با ارزش باشد، ولی هنگام انجام کار، خوش و بهره‌مند از لذت نباشد، آن کار هیچ معنایی به زندگی شخص نخواهد داد (متز، ۲۰۰۷، ۱).

متز معتقد است که خوشبختی اگر چه می‌تواند بر معناداری بیفزاید، ولی برای معنادار بودن زندگی، ضروری نیست و برای این عقیده زندگی افرادی همچون جان استورات میل^۱ و ونگوک^۲ را به عنوان نمونه‌هایی از زندگی‌های واجد «معناداری ناشاد»^۳ ذکر می‌کند.

۲. لذت^۴

جهت ابضاح بیشتر مقوله خوشبختی از دیدگاه متز تبیین دیدگاه وی نسبت به لذت لازم و ضروری است. وی لذت را به خوشبختی پیوند می‌زند تا معناداری؛ اگر چه آنها را لزوماً یکسان نمی‌پندارد و میان آنها (لذت و خوشبختی) تمایز قائل می‌شود. به نظر وی، همانطور که زندگی لذتبخش متمایز است از خوشبختی، معنا در زندگی هم که هدفی نهایی است، از این بابت از لذت متفاوت است (بیات، ۱۳۹۹، ۵۱).

از دیدگاه متز، لذت و ارضای تمایلات به قلمرو حیوانی فرد مرتبط است بطوریکه که گر چه لذت می‌تواند باعث افزایش خوشبختی شود ولی لزوماً افزایش معناداری را در پی نخواهد داشت، وی در مقاله «تحول جدید در معنای زندگی»^۵ می‌گوید:

ارزش‌های متناسب با ساحت حیوانی مثل بقای نفس، تجربه لذت و ارضای تمایلات بر مبنای نظریه فرارفتن از خود حیوانی برای معنا بخشی به زندگی کفایت نمی‌کنند، برای اینکه آنها مرتبط با حوزه بهزیستی‌اند. (متز، ۲۰۰۷، ۲۰۸)

به نظر می‌رسد همه اینها نشان می‌دهد که خوشبختی از جهات مختلف ساده‌تر است و احتمالاً با مراحل اولیه تکامل ارتباط دارد تا معنی‌دار بودن (بامایستر، ۲۰۱۸، ۳).

متز با مقایسه لذت‌گرایی با رواقی‌گری، دیدگاه خود را متفاوت از هر دو مکتب دانسته و بهترین زندگی را تلفیقی از خوشبختی و معناداری می‌داند و پیشنهاد می‌کند که تا حد امکان آدمی بکوشد تا از هر دو مقوله به بیشترین مقدار در زندگی برخوردار شود. به باور وی هنگام مواجهه با دورنمای خوشبختی و معناداری دو مسیر متفاوت در زندگی روبروی ما قرار می‌گیرد: نخست، رویکرد آنها که ما را به سمت و سوی خوشبختی یعنی انجام هر آنچه زندگی را در طی زمان سرشار از لذت می‌کند، دعوت می‌کنند کسانی که متز، «

^۱ John Stuart Mill زاده ۲۰ مه ۱۸۰۶ در لندن - درگذشته ۸ مه ۱۸۷۳ در آوینیون، فیلسوف بریتانیایی سده نوزدهم

^۲ Vincent Willem van Gogh زاده ۳۰ مارس ۱۸۵۳ - درگذشته ۲۹ ژوئیه ۱۸۹۰، نقاش هلندی

^۳ unhappy meaningfulness

^۴ pleasure

^۵ new developments in the meaning of life

مردمانی سرخوش^۱ یا «لذت گراها»^۲ می‌نامد. دوم دیگرانی که متز از آنها تحت عنوان «ارواح سنگین‌تر»^۳ یا «رواقیون»^۴ نام می‌برد که معنا را مهم‌تر می‌دانند. در این میان، متز دیدگاه خود را متفاوت می‌داند و می‌گوید:

من فکر می‌کنم که بهترین مدل زندگی یا لاقل یک مدل واقعا خوب این است که شامل هر دو مولفه معناداری و خوشبختی باشد، گرچه گاه آدمی ناچار است که میان این دو ارزش یکی را برگزیند لکن فرد باید تقلا کند که از هر دو به فراوانی برخوردار باشد (متز، ۲۰۰۷، ۱۷).

به نظر هاسکو فون کریگشتاین^۵ در مقاله «حامل و معنا؛ دیدگاه متز درباره معنای زندگی به مثابه جزء»^۶ یکی از تمایزات مهم معنی و لذت از نظر متز این است که ارزش نهایی لذت، درونی است در حالی که اعمال معنا بخش به زندگی، بخاطر خاصیت‌های ارتباطی‌شان می‌باشد. به گفته وی، این مهم نه تنها معنا را از لذت بلکه از مفاهیم کانتی از ارزشهای اخلاقی نیز متمایز می‌سازد (بامایستر، ۲۰۱۵، ۳). از دیدگاه متز، لذت به طور کلی موضوع احساسی است که معمولاً توأم است با مطلوبی که حاصل می‌شود و رنج، احساسی است توأم با خواسته‌ای که حاصل نیامده است. لذت، نوعی حالت ذهنی است که اغلب انگلیسی زبانان معاصر معادل خوشی، خشنودی و رضایت قرار می‌دهند؛ احساسی است که وقتی فرد اندوهناک است از دست می‌رود.

متز در تفکیک میان لذت‌های فروتر-لذتهای متعلق به طبیعت حیوانی انسان- و لذت‌های والاتر- لذت‌های متعلق به طبیعت عقلانی انسان- لذات پایین‌تر را بالکل خوار و حقیر نمی‌شمارد و بهترین زندگی را زندگی‌ای می‌داند که در حد مناسبی بهره‌مند از لذات فروتر و اعتنا به طبیعت حیوانی نیز باشد. او در این خصوص می‌گوید:

من معتقدم بهترین زندگی شامل مقدار مناسبی از توجه به طبیعت حیوانی است. کاملاً سازگار است که بگوییم مزه مزه کردن شکلات، لذتی فروتر است و فی‌نفسه بخشی از زندگی ارزشمند نیز هست (متز، ۲۰۱۳، ۲۰۱).

به نظر او وقتی لذت با برخی اعمال همراه شود می‌تواند به افزایش معناداری بینجامد ولی برای معناداری، وجود لذت ضروری نیست.

۳. معناداری

متز نظریه خود را در خصوص معنای زندگی «نظریه بنیادی»^۷ می‌خواند و علی‌رغم اذعان به اینکه نظریه بنیادی‌اش، کامل نیست، آن را در میان نظریه‌هایی که تاکنون ارائه شده است، بهترین می‌داند. وی دیدگاه خود را این گونه مطرح می‌سازد:

^۱ lighthearted folks

^۲ hedonists

^۳ heavier souls

^۴ stoics

^۵ Hasko von Kriegstein

^۶ Source and Bearer: Metz on the Pure Part-Life View of Meaning

^۷ fundamentality theory

من یک دیدگاه طبیعت‌گرایی جدید ارائه می‌کنم که مدعایم آن است که روایت‌های موجود از طبیعت‌گرایی را بهتر کنم، دیدی کلی، که زندگی، در جهان صرفاً فیزیکی می‌تواند معنادار باشد (متز ۲۰۱۵، ۲).

به نظر وی اگر هر فرد انسانی بتواند از عقل خویش به گونه‌ای استفاده کند که (۱) نوعی گرایش مثبت به بسترها و حوزه‌های معنا بخش، یعنی خوبی، حقیقت و زیبایی داشته باشد یا نسبت به آنچه این حوزه‌ها را تهدید می‌کند گرایش منفی داشته باشد (۲) گرایش مثبت و منفی وی، مستلزم نقض ارزش‌های اساسی اخلاقی مانند تحقیر دیگران نباشد، زندگی وی معنادار خواهد بود (بیات، ۱۳۹۹، ۱۳).

به نظر متز، زندگی تا جایی معنادار است که آدمی، عقل و خرد را به نحوی محکم و استوار و با گرایش به سمت «شروط بنیادین»^۱ وجود بشری بکار ببرد. وی برای روشن ساختن منظور خود از شرایط بنیادین وجود بشر از مثال‌هایی عینی‌تر و واضح‌تر بهره می‌برد تا مراد خویش را بهتر به مخاطب برساند. همانطور که هیدروژن و اکسیژن -H₂O- برای آب، بنیادی است و داشتن یک مدیر اجرایی برای عمل یک کارخانه، بنیادی است به همان سیاق کیفیات مشخصی از زندگی بشر وجود دارد که برای ابعاد مختلف زندگی بشر ضرورت دارند. برای مثال: زمان و مکان، جاذبه و نور برای محیط زیستی که آدمی در آن می‌زید، بنیادین هستند؛ ارتباط داشتن، اجتماعی شدن و کار برای توسعه نوع بشر، بنیادین هستند؛ عقل عملی و جامعه‌پذیری، برای اجتماع بشری بنیادین هستند و شخصیت، برای فرد خاصی بودن در زندگی ما، بنیادین است. به همین ترتیب، خوبی^۲، حقیقت^۳ و زیبایی^۴ برای معناداری زندگی، بنیادین است. در نظریه متز، معنای متعالی در زندگی از کاربرد عقل با این جنبه‌های عمیق در زندگی بشری می‌آید. [جنبه‌هایی که] گاهی اوقات موضوع کشف یا آموختن چیزی است، گاهی اوقات موضوع حفاظت از آنهاست و گاهی اوقات موضوع ابراز احترام برای آنها یا تقدیر از آنها (متز، ۲۰۱۵، ۲). وی با تأکید بر اینکه نظریه وی طبیعت‌گرایی ناپیامدگرا^۵ می‌باشد (متز، ۲۰۱۵، ۲). سه مقوله خوبی، حقیقت و زیبایی را معنابخش به زندگی می‌داند که بنظر او کیفیاتی هستند که صرف نظر از نتایج درازمدتشان، واجد ارزش نهایی می‌باشند (متز، ۲۰۱۰، ۲).

^۱ fundamental conditions

^۲ the good (morality, beneficence)

^۳ the true (knowledge, wisdom)

^۴ the beautiful

^۵ طبیعت‌گرایی، واقعیت‌های اخلاقی را بخشی از جهان طبیعی می‌داند؛ اما در این که چگونه واقعیت‌های اخلاقی می‌توانند بخشی از جهان طبیعی باشند، دیدگاه بیان می‌شود: اولین دیدگاه از طبیعت‌گرایی استدلال می‌کند که می‌توان اصطلاحات اخلاقی را بر وفق اصطلاحات غیراخلاقی تعریف کرد. احکام اخلاقی اقسام فرعی از احکام تجربی است و در واقع، اصطلاحات اخلاقی برای خصایص طبیعی محض وضع شده‌اند. این نوع طبیعت‌گرایی را تحویل‌گرایی می‌نامند. تحویل‌گراها معتقدند در یک موقعیت اخلاقی، می‌توان خاصه‌های اخلاقی را به یک خصوصیت غیراخلاقی طبیعی مثل لذت تحویل کرد و با اندازه‌گیری سنجش آن خاصه طبیعی، عمل اخلاقی مرتبط با آن موقعیت را انجام داد. دومین نظریه معتقد است که هر چند خاصه‌های اخلاقی در نهایت، واقعیت‌های طبیعی‌اند، ولی آن‌ها تحویل‌پذیر به گزاره‌های تجربی نیستند. این گروه که به نام ناتحویل‌گراها نامیده می‌شوند، برخلاف تحویل‌گراها معتقدند خاصه‌های اخلاقی را به صورت سراسر و صریح، نمی‌توان به خاصه‌های غیراخلاقی تحویل نمود (دباغ، ۱۳۹۵، ۴۵). نتیجه‌گرایی و وظیفه‌گرایی نیز دو نظریه حائز اهمیت در اخلاق هنجاری هستند. نتیجه‌گرایی به آن دسته از نظریاتی اطلاق می‌گردد که مطابق آنها اعمال درست، اعمالی هستند که منجر به افزایش نتایج خوب می‌شوند. در وظیفه‌گرایی، درستی اعمال، قطع نظر از نتایج و پیامدهای احتمالی آنها سنجیده می‌شود. نظریات وظیفه‌گرایانه در تقابل با نظریات نتیجه‌گرایانه بهتر فهمیده می‌شوند و در فلسفه اخلاق، عموماً در اشاره به انگاره‌های اخلاقی غیرنتیجه‌گرایانه به کار می‌روند. یکی از مهمترین دلالت‌های وظیفه‌گرایی این است که رفتار شخص می‌تواند نادرست باشد، حتی اگر نتایج آن بهترین نتایج ممکن باشد. نظریات نتیجه‌گرایانه، معمولاً در تقابل با

۴. دلایل تمایز خوشبختی و معناداری از دیدگاه متز

قبل از پرداختن به تمایزات خوشبختی و معناداری به تبیین چرایی تمایز این دو مقوله از دیدگاه متز اشاره می‌کنیم. نگارندگان در مجموع چند شاهد و دلیل برای این تمایز در آثار متز یافته‌اند که عبارتند از:

۱-۴. فهم متعارف

متز در تحلیل خود از نظریه فراروی از طبیعت حیوانی، پرسش از خوشبختی را پرسش از چیزی ذهنی شمرده و تمایز خوشبختی و معناداری را با تکیه بر فهم متعارف^۱ بدیهی می‌داند. به نظر وی، یک تحلیل آنگاه موفق خواهد بود که پرسش از آنچه باعث معناداری زندگی می‌شود را از سایر پرسش‌های هنجاری از قبیل آنچه زندگی را اخلاقی یا خوش می‌سازد، متمایز سازد. از فهم متعارف می‌توان فهمید زمانی که در ارگاسماترون^۲ صرف می‌شود در نگاه اول کاندیدای خوشبختی است نه معناداری (متز، ۲۰۰۱، ۱۴۸).

۲-۴. قائل شدن به دو ساحت حیوانی و ساحت انسانی در ساختار وجودی آدمی

متز قائل است که هر یک از ساحت‌های حیوانی و عقلانی فرد انسانی، نیازها، خواسته‌ها و ارزش‌های متناسب با خود را دارد. مثلاً تغذیه متوازن، بهداشت جسم و مسکن مناسب از نیازها و خواسته‌های متناسب با ساحت حیوانی و تلاش برای دستیابی به آنها نیز از ارزش‌های متناسب با آن ساحت است، ولی اموری مانند ابتکار و خلاقیت، آفرینش زیبایی و ارتباط با آن و هرگونه فعالیتی که جنبه عقلانی وجود هر فرد انسانی را شکوفا کرده و رشد و تعالی بخشد، از نیازها و خواسته‌های متناسب با ساحت عقلانی وجود هر فرد انسانی است و کوشش برای نیل به آنها نیز از ارزش‌های متناسب با آن ساحت است. بنابراین نباید انتظار داشت که با دستیابی به نیازها و خواسته‌های متناسب با ساحت حیوانی به معنای زندگی نیز دست یابیم. وی در تحلیل فرارفتن از خود حیوانی می‌گوید:

بخاطر تمایز میان خود حیوانی و خود عقلانی، تحلیل فراروی^۳ موجود، فضایی مفهومی برای خیرهای درونی باز می‌گذارد تا به زندگی معنا ببخشد؛ یعنی تحقق و شکوفایی طبیعت والا و متعالی شخص و بسط کمال (متز، ۲۰۰۱، ۱۴۶).

بر مبنای این توضیح، تعالی (فراروی) از طبیعت حیوانی شخص، می‌تواند معنا بخش به زندگی باشد. همچنین بر اساس این تحلیل، خیرهای درونی (باطنی)، مفهوماً مربوط به معنایند، یعنی آنچه که مربوط به ماورای خود حیوانی است؛ از این رو ما را قادر می‌سازد که «معنا را از خوشبختی (خوشی) متمایز سازیم، زیرا که خود حیوانی، جایگاه خوشی است (متز، ۲۰۰۱، ۱۴۶).

نظریات وظیفه‌گرایانه، که بنابر آنها، درستی و نادرستی یک عمل از ماهیت خود عمل سرچشمه می‌گیرد و اخلاق فضیلت، که بنابر آن، تکیه و تمرکز بر شخصیت و کردار خود فاعل است، تا ماهیت یا نتایج خود عمل، بهتر فهمیده می‌شوند (موحدی، ۱۳۸۹، ۱۵۵).

^۱ common sense

^۲ دستگاهی که حس لذت جنسی به انسان می‌دهد.

^۳ Transcendence

به باور متز، هرگاه ارزش‌های آفاقی متناسب با ساحت عقلانی هر فرد انسانی، بتوانند نیازها و خواسته‌های متناسب با آن ساحت را، به عنوان جنبه انفسی معنای زندگی برآورده سازد، وی می‌تواند به معنای زندگی دست یابد. به بیان دیگر، هر نوع فعل یا انفعالی که بتواند هر فرد انسانی را از دایره بسته خود حیوانی، فراتر ببرد و به نیازها و خواسته‌های متناسب با ساحت عقلانی وی پاسخ دهد، می‌تواند به زندگی وی معنا بخشد. متز با اتکا به نظریه خویش توضیح می‌دهد که چرا کمک به بهبود رفاه و آسایش خویش، نمی‌تواند به زندگی یک فرد انسانی معنا دهد. به باور وی، کمک هر فرد انسانی به بهبود رفاه و آسایش خود، ارزشی متناسب با نیازهای ساحت خود حیوانی او است، پس به مدد آن نمی‌توان به زندگی خویش معنا داد؛ اما کمک به بهبود رفاه و آسایش دیگران می‌تواند به زندگی کمک کننده معنا دهد؛ زیرا هر فرد انسانی با کمک به بهبود رفاه و آسایش دیگران، از نیازهای متناسب با ساحت خود حیوانی فراتر رفته و به رشد و تعالی خود عقلانی خویش کمک کرده و در واقع، زندگی خویش را به ارزشی متناسب با ساحت عقلانی آراسته است.

۳-۴. جعل دو اصطلاح «معناداری ناشاد»^۱ و «خوشبختی پوچ»^۲

به باور متز، سخن گفتن از خوشبختی و معنا متضمن چیزهای مختلفی است؛ اگر اینطور نبود در اینصورت سخن از «زندگی غیر خوش ولی معنادار»^۳ یا «زندگی خوش ولی معنادار»^۴، متناقض بود، در حالی که این گونه نیست. وی دو دلیل برای دفاع از عدم این همانی عمده مدافعان میان خوشبختی و معناداری به جعل دو اصطلاح «معناداری ناشاد» و «خوشبختی پوچ» دست می‌زند. «معناداری ناشاد» یعنی زندگی افرادی که زندگی آنها معنادار است در حالی که علی‌الظاهر از خوشی و خوشبختی بی‌بهره است به باور متز:

نمونه‌هایی وجود دارد که بهترین توصیف برای آنها معناداری ناشاد است مثال‌هایی از قبیل افرادی که از والدین کهنسال خود مراقبت می‌کنند در حالی که به خاطر انجام این کار از درگیر شدن در فعالیت‌هایی که آنها را ارزشمندتر و لذتبخش‌تر می‌یابند، بازداشته می‌شوند، یا مبارزه علیه بی‌عدالتی، علی‌رغم از دادن آسایش و آرامش و آفرینش کارهای باشکوه هنری، علی‌رغم اندوه و عذاب‌های روانی دیگر (متز، ۲۰۰۹، ۱).

به نظر می‌رسد جوهره خوشبختی همچنان در ارضای نیازها و خواسته‌ها است. بنابراین فرد خوشبخت شبیه حیوانی است با برخی از پیچیدگی‌های اضافه شده و در مقابل، معناداری به فعالیت‌های انسانی متمایزتر تعلق دارد، به عبارت دیگر، انسان‌ها ممکن است در تلاش برای خوشبختی به بسیاری از موجودات دیگر شباهت داشته باشند، اما حس و جوی معنا بخش کلیدی چیزی است که ما را انسان می‌کند و به طور منحصر به فردی این گونه است (بامایستر، ۲۰۱۳، ۱۲).

^۱ 'Unhappy meaningfulness'

^۲ meaningless happiness'

^۳ unhappy but meaningful life

^۴ happy but meaningless life

متز زندگی‌هایی که صرفاً حول محور ساحت حیوانی و به عبارتی خوشبختی می‌گردد را «خوشبختی پوچ» می‌نامد. «خوشبختی پوچ» یعنی زندگی کسانی که از زندگی سرشار از خوشبختی بهره‌منداند در حالی که زندگی آنها از معنا تهی است. متز در این خصوص چنین می‌گوید:

موقعیت‌های زیادی وجود دارند که به نظر می‌رسد به عنوان «خوشبختی پوچ» تفسیر می‌شود، برای مثال احساس شادکامی که بر اثر مصرف داروهای روانگردان بدست می‌آید. (هاکسلی) زندگی کردن در یک ماشین تجربه که به سرنشین آن احساس سرخوشی دست می‌دهد. (نوزیک) یا تبیینی که تیلور درباره غلتاندن یک سنگ توسط سیسیفوس به صورت دائمی، به بالای تپه ارائه می‌دهد، یعنی لذتی که سیسیفوس از کار به ظاهر عبث خود می‌برد، بخاطر نحوه‌ای است که خدایان ذهن آدمی را آفریده‌اند» (متز، ۲۰۰۹، ۱).

یکی از ویژگی‌هایی که متز برای خوشبختی قائل می‌شود، امکان مقایسه میان میزان بهره‌مندی افراد از خوشبختی است. برای مثال متز در مورد زندگی خودش می‌گوید:

می‌دانم که زندگی من تاکنون از زندگی امیلی دیکینسون لذتمندتر بوده ولی نسبت به زندگی انیشتین از لذت کمتری برخوردار بوده است (متز، ۲۰۱۳، ۶۳).

تا اینجا به نحوی اجمالی، به سه مفهوم معناداری، خوشبختی و لذت از دیدگاه متز پرداختیم و اشاره شد که متز میان خوشبختی و معناداری، تفاوت و تمایز قائل می‌شود و به اینهمانی آنها معتقد نیست. اکنون بعد از ارائه پاره‌ای توضیحات مقدماتی به تمایزات خوشبختی و معناداری از دیدگاه متز می‌پردازیم:

۵. تفاوت‌های خوشبختی و معناداری

متز میان خوشبختی و معناداری چندین تمایز قائل می‌شود به شرح ذیل:

۱-۵. تمایز اول: حامل بودن «عمل» (کنش) در معناداری و حامل بودن «احساس» در خوشبختی

متز میان «حامل»^۱ خوشبختی و معنا از یک طرف و «منشأ»^۲ از طرف دیگر، تمایز قائل می‌شود. حامل یا دربردارنده، چیزی است که یک مقوله خیر، مثلاً لذت یا خوشبختی یا معنا در آن وجود دارند؛ یعنی به مثابه ظرفی است که آن مقوله، در آن ظرف مجال ظهور و بروز می‌یابد؛ ولی منشأ چیزی است که باعث بوجود آمدن آن مقوله خیر شده است. وی مدعی است که خوشبختی متشکل از «تجارب»

^۱ action

^۲ sensation

^۳ bearer

^۴ source

خاصی^۱ است که فی‌نفسه خوب هستند، در حالی که یک زندگی معنادار (عمدتاً) از «کنش‌های» مشخصی^۲ درست شده است که فی‌نفسه خوب هستند. خوشبختی یک تجربه است؛ چیزی کلاً درونی نسبت به ذهن، بطوری که زندگی‌ای که روی هم رفته از لذت برخوردار است در آن احساسها و حسهای خاصی تجربه می‌شود. از نظر متز اگر چه «خوش»^۳ بودن زندگی بواسطه و در نتیجه «حس»^۴ و به عبارت دیگر «احساس»^۵ است، با این وجود، معنادار بودن آن بواسطه «عمل (کنش)»^۶ است و معنا هم، تماماً با محتوای حالات ذهنی حاصل نمی‌آید. منظور وی از «عمل (کنش)» در وهله اول «اراده و خواست»^۷ است [ولی] نه صرفاً خود اراده، بلکه فکر کردن‌های سازنده یعنی اراده کردن^۸، دلیل آوری^۹ و تفسیر کردن^{۱۰} (مثلاً در مقایسه با ادراک محض^{۱۱})، که نوعی «عمل» می‌باشد. آنچه مربوط به زندگی است این است که معنی از این لحاظ اصولاً عمل (کنش) است^{۱۲}. متز با تأکید بر اینکه میان حامل معنا در زندگی ترسیم کرده است می‌گوید:

حامل معنا چیزی است که بواسطه کیفیت آن، این ارزش [معنا] در آن موجود می‌شود، درحالی که منشأ معنا، خواصی است که بر مبنای آن، معنا برای موجود بودن، بدانها تکیه و وابستگی دارد (متز، ۲۰۰۹، ۹).

در مورد معنا استدلال می‌کند که حامل و منشأ معنا یکی و یکسان نیستند و منشأ معنا صرفاً درونی نیست بلکه «منطقاً می‌تواند به کیفیات و خواصی که نسبت به زندگی خارجی محسوب می‌شود، وابسته باشد. البته گاهی اوقات فکر و عملی که پیامد آن است، به موجب شرایطی که خواص و کیفیات درونی را نسبت به آنها تعالی می‌بخشند؛ معنادار هستند.» (متز، ۲۰۰۹، ۹).

عناصر بحث انگیز از معنا، همچون خلاقیت و احسان در زمره اعمال هستند و بحث از معنا در زندگی عموماً ملازمه شرایطی همچون خودآیینی^{۱۳}، اصالت^{۱۴} و روابطی است که فردی با دیگران در راه‌های مشخص دارد. برخی ممکن است اعتراض کنند که ظهور نگرشهای^{۱۵} خاص می‌تواند برای زندگی معنادار کافی باشد. برای مثال، از ویکتور فرانکل می‌توان یاد کرد به عنوان پیشنهاد دهنده اینکه برخی مردم

^۱ certain experiences

^۲ Certain actions

^۳ happy

^۴ feeling

^۵ sensationg

^۶ action

^۷ volition

^۸ deliberating

^۹ reasoning

^{۱۰} interpreting

^{۱۱} merely perceiving

^{۱۲} happiness and meaningfulnes

^{۱۳} autonomy

^{۱۴} authenticity

^{۱۵} attitudes

صرفاً بواسطه حالات روحیشان در اردوگاه‌های کار اجباری نازی، زندگی معنادار دارند (متز، ۲۰۰۹، ۹). اگر خوشبختی نوعی وضعیت ذهنی باشد، در این صورت به شرایط مادی شخص وابسته نخواهد بود. می‌توان ادعا کرد که انسان می‌تواند بدون توجه به این شرایط خوشبخت باشد؛ موضعی که به دیدگاه اسپینوزا یا رواقیون دوران باستان نزدیک است. با این همه، گمان نمی‌رود که انسان در شرایط زندگی در یک اردوگاه غیربهداشتی و شلوغ پناهندگان و در حالی که فرزندان خود را در فاجعه‌ای طبیعی از دست داده است، احساس خشنودی کند (تری ایگلتون، ۱۳۹۶، ۱۰۸).

۲-۵. تمایز دوم: «ارتباطی» بودن منشأ معنا و «درونی» و قائم به ذات^۱ منشأ خوشبختی

این فرض که معنای زندگی در وهله اول امری فردی است هنوز پویا است. جولیان باجینی^۳ می‌نویسد: «جست و جو برای معنا اساساً «امری شخصی» و متضمن «قدرت و مسئولیت کشف و تا اندازه‌ای تعیین معنا برای خودمان است.» جان کاتینگهام^۴ زندگی معنادار را نوعی از زندگی تعریف می‌کند که «در آن فرد مشغول فعالیت‌های اصالتاً ارزش‌مندی است که بازتاب انتخاب عقلانی او در مقام یک عامل خودمختار است» (تری ایگلتون^۵، ۱۳۹۶، ۱۲۰).

به نظر تامسون^۶ نیز، این فکر که معنای زندگی عبارت از خوشبختی یا دست کم، «لذت» یا «ارضای امیال خود»، یعنی دو شیوه معمول فهم خوشبختی است، خطاست. استدلال وی بر این نتیجه آن است که فهم خوشبختی بدین معنا نمی‌تواند بیانگر اندیشه زیستن به شیوه ای معنادار باشد. وی نخست نشان می‌دهد که مفاهیم لذت و میل برای توضیح اندیشه زندگی خوب یا کیفیت برتر زندگی کفایت ندارند. سپس، این فکر را با معناداری زندگی مرتبط می‌کند (تامسون، ۱۳۹۴، ۸۴).

از دیدگاه متز، زندگی نه به خاطر اجزای آن، بلکه به خاطر روابطی که اجزای آن با یکدیگر دارند معنادار می‌شود. او برای توضیح بهتر از دستگاه تجربه‌ای که نوزیک^۷ متصور شده است وام می‌گیرد. نوزیک برای ایضاح مسائل دخیل در نظریه لذت، از ما می‌خواهد که دستگاه تجربه‌ای^۸ را در خیال آوریم که با این هدف طراحی شده است که لذت‌بخش‌ترین و خوشایندترین تجربه‌های قابل تصور را نصیب ما کند. شما وقتی به ماشین وصل هستید، از این وضع آگاه نخواهید بود. برای مثال، اگر به شما تجربه غواصی بدهند، باورتان خواهد شد که واقعاً زیر آب هستید و از این واقعیت کمترین اطلاعی نخواهید داشت که در واقع، دچار توهم هستید. به دستگاه این برنامه را داده‌اند که توهم زندگی بی‌اندازه لذت‌بخش را از هر نوع نصیبتان کند.

^۱ relational

^۲ intrinsic

^۳ Julian Baggini

^۴ John Cottingham

^۵ Terry Eagleton

^۶ Garrett Thomson

^۷ Robert Nozick

^۸ experience machine

اگر شما با وصل شدن به دستگاه، امری ذاتاً ارزشمند را از دست بدهید، آنگاه خوشبختی فقط منوط به احساس لذت نخواهد بود. آیا اگر کسی را به چنین دستگاهی وصل کنند، امری واجد ارزش غیر ابزاری را از دست خواهد داد؟ بله، از دست خواهد داد. برای مثال، او نه هرگز دوباره دوستانش را خواهد دید و نه خانواده‌اش را. البته، او توهم انجام این کارها را تجربه می‌کند، اما در واقع، باقی زندگی‌اش را در حالی خواهد گذراند که در دستگاه نشسته است و توهم می‌کند. این یک فقدان است (تامسون، ۱۳۹۴، ۴۱). این برهان ثابت می‌کند که حالات ذهنی لذت‌بخش، یگانه اموری نیستند که ارزش غیر ابزاری دارند.

متز قائل است که همانطور که آزمایش فکری ماشین تجربه دلالت می‌کند، هر احساسی می‌تواند صرفاً با دستکاری حالات مغز ایجاد شود و نیازی به هیچ اشتغالی با عالم ندارد. تفاوتی میان خوشبختی، وقتی با احساس گوش دادن به موسیقی ایجاد می‌شود یا با پرده گوش یا با الکتروود نیست و نتیجه می‌گیرد که از آنجا که احساس، چیزی درونی است و خوشبختی هم پایه اش بر احساس می‌باشد، لذا منشأ خوشبختی، درونی است در حالی که در معناداری این گونه نیست:

برعکس، به نظر می‌رسد که منشأ معنا اغلب ارتباطی است، به عبارت دیگر، منطقی وابسته به چیزی و رای فعل است. یک فعل، کم و بیش می‌تواند به خاطر چیزی بیرون از آن معنادار باشد، بویژه چیزی که علت آن فعل بوده است و چیزی که آن فعل، منتج به آن می‌شود (متز، ۲۰۰۹، ۱۰).

او برای توضیح بهتر مطلب، رفتارهای خلاقانه را مثال می‌زند و می‌گوید رفتار خلاقانه‌ای را فرض کنید که ثمره سال‌ها تلاش و آموزش بوده است و نمونه‌ای را در نظر بگیرید که رفتاری خلاقانه ثمره استفاده از قرص خاصی بوده است. مشخص است که هیچ معنایی بر رفتار دومی مترتب نیست، گرچه هر دو رفتار خلاقانه محسوب می‌شوند. یا تصور کنید که در یک مورد، رفتاری خلاقانه منجر به جایزه نوبل می‌شود که مورد ستایش دیگران است و در مورد دیگر این گونه نباشد. در هر دو مورد می‌توانیم بگوییم که ما رفتارهای خلاقانه یکسانی داریم ولی از حیث معنا متفاوت هستند، به خاطر نحوه‌ای که بوجود آمده و نتیجه‌ای که بر آن مترتب شده است (متز، ۲۰۱۳، ۸۳). همچنین مسئله خلقت از هیچ مطرح نیست. انسان‌ها قائم به ذات هستند، اما این استقلال بر پایه وابستگی عمیق‌تر به طبیعت، جهان و یکدیگر استوار است. و هر معنایی که من برای زندگی خود بتراشم، از درون به این وابستگی محدود می‌شود. ما نمی‌توانیم از صفر آغاز کنیم (تری ایگلتون، ۱۳۹۶، ۹۴).

متز استنتاج می‌کند که آنچه حامل معنا است معمولاً فعل، عمل و کنش است؛ اما مقداری از معنای عاید شده منطقیاً به عواملی و رای عمل بستگی دارد و این چیزی است که باعث تمایز میان معناداری و خوشبختی می‌شود؛ میان معناداری که حامل و منشأ آن یکی نیستند و خوشبختی که حامل و منشأ آن یکسانند؛ یعنی تجربه‌های لذت‌بخش. تجربه‌هایی که هم حامل خوشبختی‌اند و هم منشأ خوشبختی.

۳-۵. تمایز سوم: تأثیرپذیری بیشتر خوشبختی از مقوله «شانس» نسبت به معناداری

یقیناً هیچ کس نمی‌تواند ادعا کند که از اراده‌ی آزاد کامل برخوردار است. ما نمی‌توانیم سرزمین، خانواده و شرایطی را که به دنیا آمده ایم انتخاب کنیم. خیلی از اموری که مربوط به شخص ما و جهانی که در آن قرار گرفته ایم است خارج از کنترل ماست و دایره انتخابهای

ما با برخی امور خارج از کنترل ما محدود می‌شود. بنابراین شانس در سرنوشت ما تاثیر گذار است. نحوه تاثیرگذاری شانس بر خوشبختی و معناداری در متز به سه صورت قابل تبیین می‌باشد:

الف: تاثیر شانس بر خوشبختی

ب: تاثیر شانس بر معناداری

ج: تاثیر بیشتر شانس بر خوشبختی نسبت به معناداری

الف) تاثیر شانس بر خوشبختی: متز از یک سو با تکیه بر تمایزی که میان حامل خوشبختی و حامل معنی قائل است - یعنی تمایز میان تجربی بودن حامل خوشبختی و ارادی بودن حامل معنا- و از سوی دیگر با عنایت به اینکه شانس در جایی است که فرد کنترلی روی آن ندارد یا کنترل اندکی دارد و به علاوه، در نظر گرفتن این پیش فرض که فرد، بیشترین کنترل را روی افعال و اعمال و کنش‌های خود دارد و کمترین کنترل را روی احساس خود، نتیجه می‌گیرد که شانس بیشتر روی احساس و بالتیجه روی خوشبختی موثر است و «احتمالا می‌تواند آنچه کاملا موجب و باعث خوشبختی فرد است باشد یا لاقلا می‌تواند روی آن تاثیر بگذارد» (متز، ۲۰۰۹، ۱۳).

ب) تاثیر شانس بر معناداری: متز تاثیر شانس بر معناداری را به طور مطلق رد نمی‌کند. به نظر او مواردی هست که معناداری زندگی فرد، تحت تاثیر شانس نیز می‌تواند باشد؛ برای مثال اینکه پیامدهای عمل و فعل شخصی تحت تاثیر شانس، معناداری زندگی فرد را افزایش یا کاهش دهند چیزی است که ورای کنترل فرد است. مثال دیگر فردی است که از بدشانسی گرفتار آنچنان تصادفی می‌شود که اساساً مجال و فرصت عمل را از او می‌گیرد. شایان ذکر است که اگر چه شانس در برخی موارد چنانکه ذکر آن رفت، روی معناداری اثر گذار است، ولی به نظر متز شانس به خودی خود نمی‌تواند باعث «خوبی ایجابی معنای زندگی فرد»^۱ شود.

البته شانس می‌تواند در این خصوص که زندگی یک فرد با معناست یا نه، نقش ایفا کند بدینسان که پیامدهای اعمال فرد می‌تواند معناداریشان را تحت تاثیر قرار دهد. به علاوه، اینکه آیا زندگی فرد مطلقاً بی معنی است می‌تواند کاملاً عملکرد شانس باشد، برای مثال، وقتی فرد آنقدر بد شانس است که تصادفی داشته است که در نتیجه آن توانایی فرد برای عمل آسیب می‌بیند (متز، ۲۰۰۹، ۱۴).

ج) تاثیر بیشتر شانس بر خوشبختی نسبت به معناداری: به باور متز به نظر می‌رسد که شانس نمی‌تواند به خودی خود موجب خیر ایجابی شود و معنابخش به زندگی فرد باشد چرا که در معناداری «شخص باید در اعمال خاصی که تحت کنترل فرد هستند درگیر شود، اعمالی که بایستی برخوردار از نوعی استقلال و اصالت^۲ باشند» (متز، ۲۰۰۹، ۱۴).

^۱ positive good of meaning

^۲ autonomy or authenticity

۴-۵. تمایز چهارم: تمایل به «استمرار»^۱ و ادامه داشتن در وضعیت خوشبختی در مقابل خواهان «افتخار عظیم»^۲

بودن در معناداری

متز بر این باور است که تجربه لذتبخش، که به نوعی بنیاد خوشبختی محسوب می‌شود، چیزی است که ما انسان‌ها عموماً مایلیم ادامه‌دار باشد. به باور وی:

وقتی پای تجربه لذتبخش شما در میان باشد، همواره برای شما دلخواه این است که -تا جایی که ممکن است- آرزو کنید که آن تجربه‌ها ادامه یابند و نیز همواره می‌خواهید -تا حد زیادی- که موارد ناخوشایند پایان پذیرند (متز، ۲۰۰۹، ۱۵).

به عبارت دیگر در وضعیت خوشبختی، میل به استمرار وجود دارد، در حالی که در معناداری لزوماً این گونه نیست، یعنی این طور نیست که بشر، خواهان استمرار شرایط معنادار باشد. وی برای تبیین دیدگاه خود در این زمینه فردی را مثال می‌زند که حاضر است برای اینکه دیگران گرفتار کسالت و ملال نشوند، خودش ملالی را تحمل کند. این شخص اگر چه انتخاب ملال را به مثابه امری معنادار برگزیده است و به آن تن داده ولی در عین حال خواهان آن نیست که این شرایط ادامه‌دار باشد بلکه خواهان هرچه زودتر تمام شدن آن است و این تفاوتی است که با شرایط خوشبختی وجود دارد، شرایطی که انسان مایل است هر چه بیشتر ادامه داشته باشد. او در این خصوص چنین می‌گوید:

شاید وقتی شما هدف ایثارو از خود گذشتگی را برای دیگران برمی‌گزینید، شما نیاز به اینکه ایثار ادامه یابد ندارید و ممکن است که آرزو کنید که مادامی که هدف مربوطه محقق شد و به محض اینکه امکانش هست ایثار به پایان رسد (متز، ۲۰۰۹، ۱۵).

۵-۵. تمایز پنجم: امکان پذیر بودن خوشبختی، فقط در «طول دوران زندگی»^۳ در مقابل امکان پذیر بودن معناداری

«پس از مرگ»^۴

مدافعین نظریه روح محور معتقدند معنای زندگی از طریق پیوندی خاص با یک جوهر روحانی نامیرا به دست می‌آید که به بدن شخص زنده وارد می‌شود و برای همیشه، حتی پس از مرگ شخص به زندگی خود ادامه می‌دهد. اگر انسان روح نداشته باشد یا با روح خود به شیوه‌ای نادرست مرتبط باشد، آنگاه زندگی او بی‌معنا خواهد بود. به علاوه منتقدین در برابر این ادعا که روح یا نامیرایی

^۱ want to continue

^۲ esteem

^۳ during life alone

^۴ posthumously

برای معناداری زندگی ضروری است، مثال‌های نقضی می‌آورند. کارهای بزرگ اخلاقی، هنری یا عقلانی می‌توانند به زندگی معنا ببخشند بدون آن که لازم باشد انسان تا ابد زندگی کند (ترک مقدم، ۱۳۷۸، ۸۹).
 متز از اینکه خوشبختی «احساس» است و معناداری «کنش» و اینکه خوشبختی «قائم به ذات» است، ولی معناداری «ارتباطی»، نتیجه می‌گیرد که خوشبختی می‌تواند تنها در طی دوران زندگی وجود داشته باشد، در حالی که معناداری زندگی، بعد از پایان زندگی نیز، می‌تواند افزایش یابد:

اگر خوشبختی عملکرد تجربیات مثبت، مثل امور لذتبخش است، بنابراین خوشبختی افزونتری بعد از مرگ، ممکن نیست. برعکس از آنجا که معناداری زندگی تا حدی عملکرد پیامدهای اعمال فرد است و از آنجا که پیامدهای اعمال فرد بعد از مرگ کسی می‌تواند اتفاق بیفتد، زندگی فرد، علی‌رغم اینکه فرد دیگر همچون گذشته قادر به عمل نیست، می‌تواند کمتر یا بیشتر معنادار باشد (متز، ۲۰۰۹، ۱۵).

برای ایضاح مطلب به مثال زندگی وان گوگ اشاره می‌کند که به نظر متز، «زندگی او بواسطه «بازشناسی»^۱ و تاثیری که بعد از مرگش حاصل آمده است، بطور عمده‌ای با معناست؛ در حالی که غیر معقول است که بگوییم او پس از مرگ شادتر شده است یا می‌توانسته شادتر بشود» (متز، ۲۰۰۹، ۱۵).

متز با توجه به رویکرد افرادی همچون آلبر کامو به مقوله معناداری و مرگ نیز نتیجه می‌گیرد که یکی از تمایزات مهم میان خوشبختی و معناداری این است که آنچه دلیلی برای مردن فراهم می‌آورد همان می‌تواند عامل معنابخش به زندگی هم باشد در حالی که تجارب لذتبخش خوشبختی دلیلی برای مردن نیستند. وی می‌گوید:

معمولاً گفته می‌شود که معناداری چیزی است با ارزش که زندگی بخاطر آن است، هرچند، از قبیل آلبر کامو و جوزف هلر مطرح کرده‌اند که معناداری می‌تواند چیزی باشد که مرگ برای آن است. شرایط معناداری طبیعتاً به عنوان چیزی فهمیده می‌شوند که قادر باشد دلیلی برای مردن فراهم کند، از این رو مرگ ممکن است پیامدهای مشخصی داشته باشد که روی معناداری زندگی تاثیر بگذارد. برخلاف معناداری، تحقق موارد مثبتی از خوشی شخص، به عبارت دیگر، تجارب لذتبخش، نمی‌تواند دلیلی برای مردن شخص فراهم کند (متز، ۲۰۰۹، ۱۵).

۶-۵. تمایز ششم: تمایل به آینده در خوشبختی در مقابل فقدان یا کمی تمایل به آینده در معناداری

متز برای توضیح این تمایز میان خوشبختی و معناداری از آزمون درک پارفیت استفاده کرده است. نخست اشاره‌ای به آزمون درک پارفیت می‌کنیم تا در پرتو آن به فهم بهتر ایده متز دست یابیم.

^۱ recognition

برای بعضی، معنای زندگی و رفاه از این جهت که احکام متضادی درباره زمان مرجح برای وقوع این شرایط در دوره زندگی پدید می‌آورند، متفاوت است. بدین قرار که فرض کنید شما دچار فراموشی موقت شده‌اید، به شما گفته شده که می‌توانید یکی از دو نفر باشید. یا شخص «الف» که تعداد مشخص واحد رنج پیش از فراموشی داشته است، یا شخص «ب» که واحدهای کم‌تری از رنج را نسبت به «الف»، اما در آینده خواهد داشت. از شما پرسش شده که ترجیح می‌دهید کدام یک باشید؟ بسیاری ترجیح می‌دهند که شخص «الف» باشند، با این که رنج‌های «الف» بیشتر است. پرفیت می‌گوید: این آزمون فکری نشان می‌دهد که (تمایلی نسبت به آینده) وجود دارد.

چنین تمایلی در صورتی که آزمون فکری را در مورد لذت به کار گیریم هم دیده می‌شود. آیا می‌خواهید شخص «الف» باشید که در گذشته لذت‌های زیادی داشته است یا شخص «ب» که در آینده لذت‌های کم‌تری خواهد داشت؟ بسیاری ترجیح می‌دهند شخص «ب» باشند، با این که لذت‌های کم‌تر است. با این که به نظر می‌آید چنین تمایلی نسبت به آینده در مورد رفاه هم است، اما در مورد معنای زندگی گویا چنین نیست. آیا می‌خواهید شخص «الف» باشید که در گذشته یک نقاشی شاهکار کشیده است یا شخص ب که در آینده یک شعر معمولی متوسط خواهد گفت؟ بسیاری ترجیح می‌دهند که شخص «الف» باشند، جوابی که برعکس ساختار پاسخ به مورد رفاه است (متز، ۱۳۸۶، ۲۹۶).

در پرتو چندین آزمایش فکری که متز ارائه کرده است، نظریه‌ای پیشنهاد کرده است که بر مبنای آن ما نسبت به خوشبختی و عدم خوشبختی، تمایل به آینده داریم و چنان‌گرایشی یعنی تمایل به آینده را در نسبت به معناداری و «آنتیمتر»^۱ یعنی، مواردی که معنی را در زندگی کاهش می‌دهد^۲، کم داریم. متز در این خصوص چنین می‌گوید:

آیا شما ترجیح می‌دهید فرد «الف» باشید، فردی که شاهکاری را در گذشته خلق کرده است (که بالفرض مورد تقدیر دیگران واقع شده است) یا فرد «ب»، کسی که شعری متوسط در آینده خلق خواهد کرد؟ اکثراً ترجیح خواهند داد که فرد «الف» باشند زیرا که ارزش، اگر چه در گذشته و بدون مداخله فرد دیگری انجام شده است، باشکوه‌تر است (متز، ۲۰۰۹، ۱۷).

ایده متز این است که ما در خصوص خوبی‌هایی که باعث احساس افتخار و مایه احترام هستند و نیز بدی‌هایی که مایه شرم هستند فاقد تمایل به آینده هستیم در حالی که در خوشبختی‌ها چنانکه آزمون درک پرفیت هم نشان داد ما واجد تمایل به آینده هستیم؛ در نتیجه تمایل یا عدم تمایل به آینده یکی از تمایزات میان خوشبختی و معناداری تواند بود.

^۱ Antimatter

^۲ متز به کاهنده‌های معنای زندگی و عواملی که در معنای زندگی نقش منفی دارند اصطلاح Antimatter را پیشنهاد داده است. متز این اصطلاح را از فیزیک وام گرفته است؛ بدین شرح که ذرات بنیادی در دنیای فیزیک، اصولاً به دو صورت ذره و پادذره (Antiparticle) وجود دارند. پادذره‌ها جرم برابر با ذره متناظر خود دارند ولی بار الکتریکی آن‌ها متفاوت است. به عنوان مثال پوزیترون به عنوان پادذره الکترون، جرمش برابر جرم الکترون ولی بارش مثبت است. پادماده (Antimatter) از همین پادذره‌ها ساخته شده است. در پادذره بار هسته منفی و بار ذرات مداری مثبت است که عکس (ضد) ماده است.

۶. تمایزات الحاقی^۱

آنچه تاکنون در بحث تمایزات خوشبختی و معناداری مطرح شد مواردی بود که متر به آنها اشاره کرده است، لکن دیگران تمایزات دیگری را هم مطرح کرده‌اند که اینک به شرح آنها می‌پردازیم:

۱-۶. تمایز هفتم: «طبیعی» بودن خوشبختی در برابر «فرهنگی» بودن معناداری

خوشبختی بیشتر امری است طبیعی یعنی مربوط به لذات طبیعی، جسمانی و فیزیکی فرد می‌باشد که محصول طبیعت است در حالی که معناداری امری است فرهنگی که به ساحت فکر و روان شخص وابسته است و محصول انباشت فعلیت‌های فکری/دینی و زیبایی شناختی اوست. امری که همچون شبکه‌ای پیچیده از عناصر درهم تنیده مثل زبان، سنت‌ها، جهانبینی‌ها و غیره که ثمره سالیان متمادی از تاریخ و فرهنگ گروهی از مردمان و جوامع بشری است. در نتیجه بخش عمده‌ای از معنادار بودن زندگی فرد می‌تواند ثمره شبکه و بستر فرهنگی‌ای باشد که او در آن بستر به مثابه جزئی از یک کل هویت می‌یابد.

۲-۶. تمایز هشتم: «اکنونی» بودن خوشبختی در برابر «فراتر از اکنون» بودن معناداری

به نظر می‌رسد خوشبختی به عنوان یک حالتی احساس ذهنی، اساساً در لحظه حال وجود دارد و اگر به گذشته هم دارد از آن زاویه زمان حال به آن می‌نگرد به طوری که می‌توان گفت که خوشبختی مربوط به اینجا و اکنون فرد می‌باشد؛ در حالی که معناداری، شامل زندگی فرد، فراتر از اینجا و اکنون است و مربوط به پیوند دادن رویدادها در طول زمان است. بنابراین در معناداری گذشته، حال و آینده را ادغام می‌شود و تجربیات و رویدادها را در طول زمان پیوند داده شده، به این صورت که سطوح بالاتر معنا در بازه زمانی طولانی‌تری مشخص می‌شوند. در حالی که خوشبختی بیشتر در لحظه است و تا حد زیادی مستقل از لحظات دیگر. به این نکته از زاویه‌ای دیگر هم می‌توان نگریست و آن هم اینکه نتایج فعالیت‌های مربوط به خوشبختی در کوتاه مدت است، ولی در معناداری فعالیت‌ها مربوط به اموری است با نتایج درازمدت‌تر. یعنی فعالیت‌های مربوط به ساحت «خرسندی روان».

۳-۶. تمایز نهم: «عمیق» بودن تفکرات و دل‌نگرانی‌ها در معناداری در مقابل «سطحی» بودن آنها در خوشبختی

تفکرات عمیق که به نگرانی‌های عمیق فراتر از فردیت فرد می‌انجامد در معناداری دیده می‌شود در حالی که در خوشبختی تفکرات و نگرانی‌ها، سطحی‌تر به نظر می‌رسد. البته این نکته‌ای است که در بیانات متر به آن اشاره رفته است. به عبارتی فرارفتن از خود حیوانی در معناداری، باز نمودی از تفکرات عمیقی است که فرد را به ورای منبیت خود می‌برد و نگرانی‌ها و استرس‌های او را عمیق‌تر و فراگیرتر

^۱ تمایزات اضافه شده در این بخش خلاصه‌ای است از آنچه در مقاله Baumeister تحت عنوان «برخی تفاوت‌های کلیدی میان زندگی برخوردار از خوشبختی و زندگی معنادار» ارائه شده است

می‌سازد. اضطراب از خوشبختی می‌کاهد، زیرا زمانی که فرد در لحظه احساس بدی داشته باشد، خوشبختی کاهش می‌یابد ولی لزوماً به کاهش معناداری نمی‌انجامد.

۴-۶. تمایز دهم: تأثیر بیشتر معناداری در ایجاد «ثبات» در زندگی در مقایسه با خوشبختی

زندگی در حال تغییر دائمی است اما آدمی همواره برای ثبات تلاش می‌کند و معناداری زندگی، ابزار مهمی برای آوردن ثبات به جریان زندگی است و این نقش ثبات دهنده را معناداری بهتر می‌تواند از عهده برآید تا خوشبختی. به عنوان مثال، احساسات و رفتارهایی که دو زوج نسبت به یکدیگر دارند، روز به روز در نوسان است ولی ازدواج به عنوان امری فرهنگی رابطه را به عنوان چیزی ثابت و پایدار تعریف می‌کند و در واقع به تثبیت روابط کمک می‌کند. چنین مشارکت‌های مداومی بدون شک به میزان معناداری زندگی کمک می‌کند. به عبارت دیگر، تعقیب اهداف و تحقق آنها از طریق مشارکت‌ها و فعالیت‌های مستمری که به هم مرتبط هستند اما در طول زمان پخش می‌شوند، برای معنادار بودن نقش اساسی دارد (بامایستر، ۲۰۱۳، ۱۲).

۵-۶. تمایز یازدهم: ارتباط مستقیم «بخشندگی» با معناداری در مقابل ارتباط مستقیم «دهندگی» با خوشبختی

ارتباط اجتماعی با دیگران رابطه مثبتی با خوشبختی دارد و در واقع، تنها بودن در جهان یا تنها بودن به طور کلی یک آسیب جدی برای خوشبختی است و این چیزی است که برای معناداری زندگی نیز بسیار مهم است. از این لحاظ خوشبختی و معناداری شبیه هم هستند و ارتباط اجتماعی برای هر دو مهم است، اما جهت و تمرکز هر کدام متفاوت است. به نظر می‌رسد خوشبختی با مزایایی که فرد از دیگران دریافت می‌کند در هم تنیده است. در عوض معناداری با مزایایی که دیگران از فرد دریافت می‌کنند مرتبط است. به عبارت دیگر در خوشبختی گیرندگی ولی در معناداری دهنندگی و بخشش مهم است. بنابراین اگر چه «گیرندگان» از زندگی شادتری برخوردارند ولی «بخشندگان» زندگی معنادارتری نسبت به گیرندگان دارند. به سخن دیگر، در معناداری، بیشتر کار کردن فرد برای دیگران نقش دارد در حالی که در خوشبختی این دیگران هستند که برای فرد کاری انجام می‌دهند. وقف خود برای کمک به دیگران، از میزان خوشبختی زندگی می‌کاهد ولی بر معناداری زندگی می‌افزاید.

۶-۶. تمایز دوازدهم: نسبت بیشتر «تندرستی» با خوشبختی در مقایسه با معناداری

سلامتی و تندرستی مطمئناً یک خواسته بسیار اساسی، بنیادی و نسبتاً جهانی است. اینکه افراد تا چه حد خود را سالم می‌دانند نقش مثبتی در میزان خوشبختی دارد، اما با معناداری ارتباط مستقیم ندارد؛ به طوریکه می‌توان گفت که افراد سالم و بیمار می‌توانند به یک اندازه زندگی معنادار داشته باشند، اما افراد سالم شادتر و خوشبخت‌تر از افراد بیمار هستند.

نتیجه‌گیری

در این مقاله، به نحوی مختصر به دیدگاه متز در خصوص خوشبختی و معناداری پرداخته شد. متز با تمایز میان ساحت حیوانی و عقلانی فرد، مقوله معناداری را متناسب با ارزش‌های ساحت عقلانی فرد می‌داند، ولی در تفکیک میان لذت‌های فروتر -لذت‌های متعلق به طبیعت حیوانی انسان- و لذت‌های والاتر -لذت‌های متعلق به طبیعت عقلانی انسان- لذات پایین‌تر را بالکل خوار و حقیر نمی‌شمارد و

بهترین زندگی را زندگی‌ای می‌داند که در حد مناسبی، بهره‌مند از لذات فروتر و توجه به طبیعت حیوانی هم باشد. او برای تبیین بهتر نظریه خود به وجوه افتراق میان خوشبختی و معناداری می‌پردازد.

از بررسی نوشته‌های متر می‌توان دلایل و شواهدی چند برای تمایز میان خوشبختی و معناداری ارائه داد. شواهدی همچون فهم متعارف، قائل شدن به دو ساحت حیوانی و ساحت انسانی در ساختار وجودی آدمی و جعل دو اصطلاح «معناداری ناشاد» و «خوشبختی پوچ». اگرچه متر به شش تمایز مهم میان خوشبختی و معناداری اشاره کرده است؛ ولی بیان او جامع نیست به همین خاطر برخی محققین، نکاتی دیگر بر آن افزوده‌اند که به برخی از آنها اشاره کردیم.

References

- Alizamani, A. A. (2007). The Meaning of The Meaning of Life, *Philosophy of Religion Research*, 5(1), 37-56. (In Persian). https://prj.isu.ac.ir/article_1158.html
- Baumeister, R. F. (2018). Happiness and Meaningfulness as Two Different and Not Entirely Compatible Versions of the Good Life, in: *The Social Psychology of Living Well*, 1st Edition, Imprint Routledge.
- Baumeister, R. F. (2013). *Some Key Differences between a Happy Life and a Meaningful Life*, Routledge.
- Bayat, M. (2015). *Religion and the Meaning of Life in the Analytical Philosophy*. Adyan (In Persian)
- Bayat, M. & Eshraghi, T. (2020). Assessment of Thaddeus Metz's theory about meaning of life. *Journal of Philosophical Investigations*, 14(33), 45-63. (in Persian) <https://doi.org/10.22034/jpiut.2020.36371.2644>
- Bayat, M. R. & Eshraghi, T. (2017). Conditions for a Theory of Meaning of Life: Susan Wolf's Perspective, *Philosophy of Religion Research*. (In Persian) https://prj.isu.ac.ir/article_75448.html
- Dabbagh Soroush & Sabramiz, A. (2012). Moral Realism/ Anti-Realism and Kant's Moral Attitude, *Journal of Religious Thought of Shiraz University*, 12(42), 37-56. (In Persian) https://jrt.shirazu.ac.ir/article_1169.html
- Garrett T. (2015). *Meaning of Life*, translated by A. H. khodaparast & GH. Hojati, Negah-e Moaser. (in Persian)
- Metz, T. (2001). The Concept of a Meaningful Life, *American Philosophical Quarterly*, 38(2), 53-137.
- Metz, T. (2007). New developments in the meaning of life, *Philosophy Compass*, 2(2), 196-217.
- Metz, T. (2009). *Happiness and meaningfulness: some key differences Philosophy and Happiness*, edited by L. Bortolotti, pp. 3-21, Palgrave Macmillan.
- Metz, T. (2010). *The good, the true, and the beautiful: toward a unified account of great meaning in life Religious Studies*, Cambridge University Press.
- Metz, T. (2013). *Meaning in Life an Analytic Study*, Oxford University Press.
- Metz, T. (2015). Précis of Meaning in Life: An Analytic Study, Reconsidering Meaning in Life: A Philosophical Dialogue with Thaddeus Metz, Edited by Masahiro Morioka, *Journal of Philosophy of Life*, 15(3), ii-v.
- Metz, T. (2017). *Happiness and Meaning in Life: the sweet spot where they meet*. <https://theconversation.com>
- Metz, T. (2003). New Works on the Meaning of Life. Translated by M. Javadi, *Naqd wa Nazar*, 29(30), 266-313. (In Persian) https://jpt.isca.ac.ir/article_20992.html

- Movahhedi M. J. (2010). Examining the Relation between Deontology and Consequentialism, *Philosophical Investigation Journal*, 53(216), 155-179. (In Persian)
https://Philosophy.Tabrizu.Ac.Ir/Article_366.Html
- Terry, E. (2017). *Meaning Of Life*. Translated by A. Mokhber, Ban Publication. (In Persian)
- Tork Moghaddam L.; Abbasi, M. & Azadani, Z. (2008). Rethinking about Meaning of Life from Viewpoint of Philosophers, *Journal of Medical Ethics*, 2(4), 71-106. (In Persian)
<https://Journals.Sbmu.Ac.Ir/Me/Article/View/12159>
- Von Kriegstein, H. (2015). Source and Bearer: Metz on the Pure Part-Life View of Meaning. *Journal of Philosophy of Life*, 15(3), 1-18.

